

„ПАРТИИТЕ“ НА ГЛАСУВАЩИТЕ И НЕГЛАСУВАЩИТЕ

Маринела Петкова

СОУ „Петко Рачов Славейков“, Кърджали, 11 клас

Научен ръководител: Димитър Димов

Резюме

Какви представи и емоции оставиха изборите у избирателя, как се повлия желанието му да гласува? Предизборните дебати красноречиво представиха образите на бъдещите ни управници и загатнаха за техните предполагаеми методи в управлението. Сънародниците ни в чужбина не са забравили страната си и са готови да се включат в такива драматични избори, за които разбрахме, че са се отличили с купуване на гласове, политически натиск и контролиран от властта вот, с използване на криминалния контингент за сплашване, със злоупотреба с бюлетини. Разбра се, че самата нагласа на българския избирател е била за нечестни и контролирани избори. В крайна сметка изборът ни е подарък от демокрацията и дали ще се възползваме от него е лично решение на всеки гражданин, което формира групите на гласуващите и негласуващите.

THE „PARTIES“ OF VOTERS AND NONVOTERS

Summary

What ideas and emotions did leave the elections in voters, how they influenced their desire to vote? Campaign debates eloquently presented the images of our future leaders and have suggested methods for their alleged operation. Our compatriots abroad have not forgotten their country and are willing to engage in such dramatic choices, which we learned that they were distinguished by vote buying, political pressure and controlled by the government vote, using criminal force for intimidation, newsletters abuse. It has been understood that the attitude of Bulgarian voters was for manipulative and controlled elections. In the long run, our choice is a gift of the democracy and whether we will make use of it is a personal decision of every citizen that forms the groups of voters and nonvoters.

Призивът "Гласувайте!" – колко често го чуваме по време на избори, натрапван от плакати, телевизионни реклами, картички с усмихнати лица! Пропил се е в съзнанието ни. А какво всъщност представлява то?

Нашето мнение или гледна точка относно заобикалящи ни всекидневно проблеми ние изразяваме всеки ден, пред себе си и околните. Ние се изправяме пред тях и заявяваме позицията си чрез едни лесни, бързи и безболезнени избори, защото ефектът е минимален – ден или два, резултатът може без проблем да бъде коригиран, ако сме допуснали грешка.

А имаме ли желание за мащабните Големи избори? Заявяваме ли и там личния си вот? Елементарността на всекидневните дреболии, които можем да приемем като избор, може би е стряскаща пред сериозността, пред която сме изправени на изборите, на които сме подканвани веднъж на четири години. Наясно сме, че техният ефект няма да бъде краткотраен и няма да се отрази само и единствено върху нас. Тук се сблъскваме с комплексността на алтернативите, които ни плашат, отегчават или може би ни карат да останем безразлични. Хиксче в едно от квадратчетата в бюлетината и готово. А след това? Това, което ще последва от зачеркнатото квадратче, ще даде сериозно отражение върху живота на всеки избирател, върху бъдещето на децата и родината му. Тази избрана власт си е и наша, щом ние сме гласували за нея. Самото съзнание за силата на собствения глас, пред себе си или пред обществото, е строго индивидуално и трудно се възпитава с реплики, като "Който не е гласувал, няма право да се оплаква" или по-радикалното "Всеки народ си заслужава политиците", въпреки че и те могат да те накарат да се замислиш.

Алтернативите понякога изглеждат сходни и взаимозаменяеми. Всеки от нас гласува: един – активно, друг – пасивно, а трети – протестно. Под внимание, разбира се, ще бъдат взети само активните листовки, а за пасивните и протестните гласоподаватели остава различното възприятие – за отхвърленост, недоразбиране и изцяло неудовлетворение от кандидатите, партиите и държавата. Често след този избор избирателят остава с друго усещане – за измама и подвеждащи обещания. Ние сме част от тези избори, те се осъществяват заради нас, за да изберем сами управлението си и да сме доволни от него. Гласуването би трябвало да е акт на себеотстояване! Ако не е важен този вот за теб, за семейството и децата ти, за други е важен!? А ако утре ти го отнемат? Правото на избор е тежък и отговорен подарък, който не трябва да оставяме в ъгъла неразпакован, дори все още да не знаем какво бихме могли да очакваме от него.

Интересен е въпросът с гласуването на сънародниците ни в чужбина. Данните на Външно министерство показват, че 3000 българи повече са застанали пред урните, в сравнение с гласувалите на предходните президентски избори от 2006 г., или точно 50 499 нашенци са дали своя глас зад граница. Това значи, че българските граждани в чужбина не са забравили страната си, и отдалеч, са готови да упражнят правото си на вот и да се включат. Какво се случваше междувременно в България? Изборният ден бе дефиниран от някои като „грубо погазване на демокрацията“, което звучи наистина силно. Съвсем скоро, след окончателното приключване на изборите, а в някои случаи и по време на самите избори, бивахме осведомявани от медиите за това, което те виждаха. Стана ни ясно, че изборите са се отличавали с купуване на гласове, с политически натиск и контролиран от властта вот, с използване на криминалния контингент за сплашване, със злоупотреба с бюлетини. Къде виждаме тук демокрацията като право на избор, и къде остава удовлетворението? Явно,

че „след годините на труден преход крехката демокрация в една от новите страни-членки е поставена на карта и ако днес не бъде спряна войната срещу демокрацията, утре ксенофобията, популизмът и потъпкването на човешките права ще имат нови, по-големи територии“ – абсолютно плашещо изказване на Илияна Йотова, един от представителите на България в Европейския парламент.

Вот се купува, ако се продава. Търговците на гласове ги има, защото има и кой да си продаде правото на глас. Много журналисти разследваха купуването на гласове, внедриха "агенти под прикритие", разкриха схеми за плащане. Подадоха се много сигнали в полицията и прокуратурата. В последно време почти всички станаха специалисти по разобличаването на това престъпление. От телевизии и вестници можем да се научим как да купим депутатско място или кметски стол, стига да разполагаме с нужните пари. Всички разбрахме какво е "десетник", "стотник", "индианска нишка", както и ценоразписа.

Търговията с гласове може да е незаконна, но тук търсенето не определя предлагането, а точно обратното – предлагането определя търсенето. Ако има хора, които са склонни да продадат гласа си, ще има и купувачи, които може би въобще не се замислят какво правят, не се замислят как потъпкват достойнството си, как главоломно рушат бъдещето си, къде остава тази така идеална демокрация. Купеният гласоподавател не осъзнава каква неравностойна сделка сключва с тази така нечестна размяна на нещо истински ценно – условията на живот, които го очакват, за една жалка почерпка, с която ще потъпчеш още повече достойнството си. Всеизвестна истина е, че колкото по-беден е човек, толкова по-евтино продава душата си или гласа си. Без значение на кого. А когато е беден от дълго време, купувачите на вот нямат никакъв проблем, нито искат много пари. Други сигурни купувачи са ромските барони – твърди се, че отделни партии сключват споразумение с тях да им осигурят даден брой гласове. Наистина удобно!

Каква е тази демокрация и колко добро управление постигаме с тези купени гласове? Ясно е, че е подсигурен един щастлив ден за бедни и гладни, а после какво им остава – спомен, който да ги топли до следващите избори. Възможно ли е тези хора да не искат промяна? „Утре“ е дума, зачеркната от речника им – там присъстват само „днес“ и „сега“. Тези призови и предупреждения, които ни повтарят неуморно, че купуването и продаването на гласове е престъпление, няма да повлияят нито на купувачите, нито на продавачите, докато не се променят нагласите и на политиките, и на избирателите им. Засега единствената „противоотрова“ срещу купения вот е некупеният – този, който е подаден с лично достойнство и мисъл за бъдещето. Страната ни най-после ще тръгне по пътя на просперитета, когато гласовете, които не се продават, със своето количество „удавят“ продаденото на престъпна воля човешко и гражданско достойнство.

В крайна сметка представата за така наречената „демокрация“ в България се превръща в мръсна симбиоза от медии, бизнес и управление. При последните президентски и местни избори се убедихме, че те са крачка назад за демокрацията в България. Провеждането на изборната кампания показва тревожен упадък на свободата и независимостта на печатните и електронни медии, политическо сплашване до нива, невиджани от десетилетия.

Българските печатни и електронни медии имаха своята сенчеста страна след края на комунизма, но ситуацията днес извежда корупцията и политическото влияние в медиите до нива, които отнемат всякакво доверие в обективността или неза-

висимостта на основните им материали. "Плащането за отразяване" е бизнес моделът за повечето основни медии в България по време на избори. Ако някой предизборен щаб желае да има благоприятни новинарски публикации, авторски коментари или положителни статии за своите кандидати, или желае медията да критикува опонента – това зависи само от заплащането. Кандидати, които не желаят да плащат или не могат да плащат за отразяване в медиите, просто получават съвсем слабо или никакво отразяване. Евродепутатът от "Атака" Слави Бинев алармира за медийната цензура и монопола върху медиите в България. Според него медиите се цензурират в полза на правителството и информацията се филтрира, като по този начин истината не достига до българските граждани.

Еднакво виновна е и телевизията. Кандидатите могат да си закупят обикновена политическа реклама. Въпреки това, обикновено е много по-продуктивно да се купят новини, интервюта или платени излъчвания, отколкото обективни репортажи. По правило тези, които плащат на телевизиите, получават положително отразяване на пресконференции и други новинарски програми. Преобладаващата практика на българските медии днес е те да бъдат използвани за бизнес и политическо влияние, а не за да се предоставя обективно отразяване на политически събития или критичен поглед, който да държи властта отговорна пред хората.

Българите в страната говорят за политическо сплашване и за страха да се изкажеш опозиционно. Според проучване на агенция "Медиана", днес 23% от хората се страхуват, че могат да бъдат тормозени заради политическите си убеждения. През 2009 г. те са били 0,5%. Освен това избирателите имаха нужда да се вслушат в нечий представи за „светлото“ бъдеще на страната или на региона, в който живеят. Но какво чуваха гласоподавателите на България? Поредните лъжи, които дадоха на мнозина извинение да не дадат своя вот, сякаш са затворили очи в изборния ден. България има нужда от национално обединение, което чрез внушаване на страх или пасивност не се постига. Това е характерно за други исторически периоди, от които ни делят векове. А обединителят трябва да може да внася спокойствие, а не да плаши.

Преди изборите едва 14% от хората очакваха, че тези избори ще бъдат честни, а 30% бяха категорични, че ще бъдат съпроводени с много мръсотия и непочтени хватки. Но най-страшно е рязкото нарастване на страха, че свободната изява на политически убеждения може да ви навлече неприятности. Страхът има огромно значение, съвсем естествено той деформира резултатите. В т.нар. "политическа палитра" се отличават две партии – на негласуващите и на гласуващите. Изборът негласуващите да са посочени първи не е случаен – това е по-голямата партия.

Една стъписваща констатация на агенция „Алфа Рисърч“, от проучване преди изборите, показва пълната делегитимация на парламента като висша държавна институция, в която се отчитат интересите на избирателите. Безпрецедентно слабото доверие от 5% е най-ниската точка, измерена от 15 години насам. Това е своеобразна критична точка.

Симптом за ерозията на политическото доверие са и изключително ниските персонални рейтинги на лидерите на основните политически сили. Дори „любимецът на народа“ Бойко Борисов пропадна в рейтинга си до 30%. На второ място, с 16% доверие, запазващо се през последните десет месеца, е лидерът на опозицията Сергей Станишев. Всички останали политически лидери имат по 6-7% доверие.

Същевременно резултатът на партиите им става изцяло зависим от местните кандидати и интереси, от сформирания съюз и коалиции, което като правило до-

пълнително намалява влиянието на политическите ценности и партии. Това донякъде обяснява защо много малко избиратели виждат в гласуването акт, изпълнен със смисъл. Народът у нас е отворен от корупцията в институциите и гласува слабо.

Ако не си от гласуващите, си набедяван за безотговорен и егоист, за виновник за всичко лошо, случило се покрай изборите в България. Но не са ли донякъде прави такива пасивни избиратели – нали това е лично право? От друга страна, ако си от партията на гласуващите, тогава си награден с чувство, че от теб зависи нещо важно. Посещаващ събрания, възхищаваш се на изказвания, вярваш на обещания, засягащи твоето и на децата ти бъдеще, бъдещето на твоя регион и твоето отечество, биваш подтикнат лично да агитираш другите да гласуват!

Избирателят е наясно, че днес важното е да може да живее по-добре в родината си. Всеки избирател би подкрепил идеята да се разгледат въпросите с доброволния труд, с включването на младите хора в обществения живот. Разбираме, че е нужно да има по-добро здравеопазване за близките ни, да има по-високи доходи, по-добро образование, което да гарантира градацията в изграждането на личността на всеки един подрастващ.

Българският народ има нужда да се обедини, за да може да придвижи държавата си напред. Това е важно за президентската институция. Тя трябва да бъде лидер на тези процеси и за българите трябва да бъде кауза действително да излезем от безвремието на налагане на политика на агресия и омраза, на разделение в обществото. И да се върнем към времената, в които България е била обединена от национални цели. Всичко това би следвало да подтикне всеки един гражданин към желание да изрази вота си, да даде своя глас в името на държавата, в която живее. Ако гласуваме, ще виждаме във властта хората, които желаем. Да гласуваме не ни струва нищо, но ще спечелим.

Лозунг на анархистите, който можете да видите изписан върху някои стени, гласи: "Ако изборите променяха нещо, щяха да ги забранят". Звучи оригинално, но не е вярно. Всеки иска много повече от политиците. Но въпреки това, право е на всеки да гласува, това е начинът да промени нещата. Имаме право на избор.

Народът има нужда от политици, които ясно да осъзнават, че щом лично са избрали да следват този път – пътят на общественика, законодателя, управляващия държавник, то тогава трябва да поставят интересите на обществото над собствените си интереси и да не ползват властта като инструмент за лично облагодетелстване. Но за съжаление, изградената политическа система е опорочена, понятието „демокрация“ също. Голяма част от политиците мислят, че са превърнали демокрацията в удобно поле за лично облагодетелстване, като са вкарали обществото и отделния гражданин в капана да бъде принуден да ги избира, независимо дали ги харесва или не. Идейните основи на различните партийни формации са размити. Практиката е по време на избори на гласоподавателите да се подават едни голи обещания, а не ясни идейни постановки и осъществими програми.

Вотът на избирателите през 2011 г. бе насочен срещу самозабравилата се политическа класа, без разлика на цвят, както и срещу всички заемащи държавни постове и служби, използващи ги за свое лично облагодетелстване. Основният враг на държавата и предпоставката, която заличава всяко уважение към управляващите, е корупцията във всичките ѝ форми.

Всеки, който се чувства съпричастен към своето бъдеще, към това на децата си и заобикалящата го всеки ден реалност, е нужно да си даде сметка кое е справедливо

во за него. Да, изборите са важни и всеки глас за демокрация и положителна промяна е ценен. Ние сме тези, които трябва да положим усилия, ако искаме „България да бъде равна с другите европейски народи“, защото „демокрация“ означава избор и защото е важно да си върнем достойнството като държава и общество. И ще завърша с думите на Апостола – „Времето е в нас и ние сме във времето, то нас обръща и ние него обръщаме.“